

RECULL DE SENTÈNCIES DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA

Antoni Mut Piña

*Investigador predoctoral de dret civil
Universitat de Barcelona*

Aquest recull presenta les sentències dictades pel Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) en matèria civil des del 9 de juliol de 2020 fins a l'1 de juliol de 2021 que hem considerat més adients per a tractar aquí. Les sentències es presenten de manera cronològica i en l'anàlisi s'ofereix un breu resum a partir de la casuística en què es fonamenta la petició prejudicial, la normativa que el Tribunal ha d'interpretar i la decisió que finalment adopta.

1. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA QUARTA) DE 9 DE JULIOL DE 2020, SOBRE LA RESPONSABILITAT DEL TRANSPORTISTA AERI EN MATÈRIA D'EQUIPATGE FACTURAT¹

D'acord amb aquesta resolució, el TJUE considera que ha de ser el jutge nacional el que ha de determinar, dins el límit màxim establert en el Conveni de Montreal (CM),² l'import de la indemnització que correspon a un passatger l'equipatge facturat del qual ha estat extraviat (§ 18 CM). Aquesta resolució té per origen la demanda contra la companyia Vueling Airlines, SA presentada davant el Jutjat Mercantil número 9 de Barcelona, en la qual la demandant —S. L.— sol·licitava la quantitat màxima prevista

1. Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (STJUE) (Sala Quarta) de 9 de juliol de 2020, assumpte C-86/19, Vueling Airlines, SA contra S. L.

2. El Conveni per a la unificació de certes regles per al transport aeri internacional, fet a Montreal el 28 de maig de 1999 i en vigor des del 4 de novembre de 2003, estableix en els seus articles 21 i 22 els límits màxims de responsabilitat dels transportistes aeris pels danys relacionats amb el transport de passatgers, equipatge i càrrega. Les sumes així establertes s'expressen en drets especials de gir, que és la unitat comptable establerta pel Fons Monetari Internacional (FMI).

en el Conveni de Montreal en concepte d'indemnització pels danys materials i morals soferts com a conseqüència de la pèrdua de l'equipatge.

En la demanda presentada, la part actora no va aportar cap indicació sobre quin era el contingut, el valor o el pes de l'equipatge extraviat i es va limitar a adduir les despeses derivades de la pèrdua per haver d'adquirir roba i productes de primera necessitat, però no va aportar justificants de les compres que va fer per a reposar els objectes perduts. La companyia, tot i admetre la pèrdua de l'equipatge, li oferí dos-cents cinquanta euros en concepte de reparació del perjudici patit però no demostrat.

Aleshores, malgrat que en la Sentència s'afirma que la indemnització deguda per un transportista aeri a un passatger en cas de destrucció, pèrdua, avaria o retard del seu equipatge facturat, sense que hi hagi una declaració especial del valor del lliurament d'aquest al lloc de destinació, s'ha de determinar, dins el límit fixat en l'article 22.2 CM, atenent les circumstàncies del cas concret (par. 34 STJUE), el Tribunal declara que la quantitat límit recollida en el Conveni de Montreal constitueix una indemnització màxima que no correspon *ipso iure* al passatger afectat. En conseqüència, el jutge nacional ha de determinar, dins d'aquest límit de mil quatre-cents euros, l'import de la indemnització deguda al passatger atenent les circumstàncies del cas concret i d'acord amb la normativa nacional en matèria de prova (§ 44 CM).

2. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA QUARTA) DE 9 DE JULIOL DE 2020, SOBRE LA NOVACIÓ DE CONTRACTES DE PRÉSTEC HIPOTECARI AMB CLÀUSULA TERRA³

El TJUE es pronuncia en relació amb la qüestió prejudicial presentada l'11 de juliol de 2018 pel Jutjat de Primera Instància i Instrucció Número 3 de Terol, l'objecte de la qual era la interpretació de la Directiva sobre clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors.⁴ En aquest sentit, el Tribunal ha de pronunciar-se sobre la validesa de les novacions realitzades en el marc d'un procés general de renegociació de préstecs iniciat per l'entitat bancària Ibercaja amb l'objectiu de reformular les clàusules terra potencialment abusives; en concret, sobre la validesa de l'acceptació per part del deutor tant de la reducció del tipus d'interès terra com de la renúncia a exercitar qualsevol acció que tingui com a causa aspectes relatius a la formalització, les clàusules, les liquidacions o els pagaments fets fins a la data.

3. STJUE (Sala Quarta) de 9 de juliol de 2020, assumpte C-452/18, Ibercaja Banco, SA contra X. Z.

4. Directiva 93/13/CEE del Consell, de 5 d'abril de 1993, sobre les clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors, *Diario Oficial de las Comunidades Europeas* (DOCE), núm. 95 (21 d'abril de 1993), p. 29-34.

En aquest sentit, el Tribunal recorda que, d'acord amb la seva jurisprudència, el dret a la protecció efectiva del consumidor comporta la facultat de renunciar a fer valer els seus drets⁵ (paràgraf [§] 25 STJUE). El jutge nacional ha de valorar la voluntat manifestada pel consumidor quan expressa que, tot i ser conscient del caràcter no vinculant de la clàusula terra, és contrari a la seva exclusió. No obstant això, la Sentència indica que només en el cas que en el moment de la renúncia el consumidor sigui conscient del caràcter no vinculant d'aquesta clàusula i de les conseqüències que això comporta, es podrà considerar que l'adhesió del consumidor a la novació de tal clàusula procedeix d'un consentiment lliure i informat, extrem que, a més, correspon al jutge nacional de comprovar.

Així doncs, el Tribunal declara que l'article 6.1⁶ de la Directiva 93/13 ha d'interpretar-se de manera que una clàusula d'un contracte celebrat amb un consumidor el caràcter abusiu de la qual pot ser declarat judicialment, pot ser objecte d'un contracte de novació entre professional i consumidor si aquest darrer renuncia als efectes que podrien derivar-se de la declaració del caràcter abusiu d'aquesta, sempre que el consentiment sigui lliure i informat (par. 30 STJUE).

Per altra banda, respecte a si pot ser declarada abusiva la clàusula d'un contracte celebrat entre un professional i un consumidor amb la finalitat de modificar una clàusula potencialment abusiva d'un contracte anterior celebrat entre ambdós, el Tribunal determina que si bé una clàusula no negociada individualment és la que està redactada amb la voluntat de ser utilitzada de manera generalitzada,⁷ això no implica que si la nova clàusula té per objecte modificar una clàusula anterior no negociada individualment s'eximeixi *per se* el jutge nacional de la seva obligació de comprovar si el consumidor ha pogut influir efectivament sobre el contingut d'aquesta (par. 34 STJUE). Per aquest motiu, el TJUE afirma que l'article 3 de la Directiva 93/13 indica que les clàusules que modifiquin clàusules potencialment abusives no han estat negociades individualment i, per tant, poden ser declarades abusives.

A més a més, l'exigència de transparència que imposa la Directiva a un professional implica que, quan aquest celebra amb un consumidor un contracte de préstec hipotecari amb un tipus d'interès variable i que estableix una clàusula terra, ha de situar-se el consumidor en condicions de comprendre les conseqüències econòmiques que per a ell es deriven del mecanisme establert per mitjà de la clàusula referida,

5. Vegeu, en aquest sentit, l'apartat 25 de la STJUE de 14 d'abril de 2016, assumptes C-381/14 i C-385/14, S. S. contra D. B. (EU:C:2016:252).

6. L'article 6.1 de la Directiva estipula que els estats membres han d'establir que no vincularan el consumidor, en les condicions estipulades pels seus drets nacionals, les clàusules abusives que figurin en un contracte celebrat entre aquest i un professional, i han de disposar que el contracte continuarà sent obligatori per a les parts en els mateixos termes, si pot subsistir sense les clàusules abusives.

7. En aquest sentit, la novació del préstec s'emmarca en un procés de negociació general de l'entitat de crèdit amb la voluntat de retirar totes les clàusules terra potencialment abusives dels seus contractes.

en particular posant a la seva disposició la informació relativa a l'evolució anterior de l'índex a partir del qual es calcula el tipus d'interès. Els deures de transparència no es limiten a una comprensió formal i gramatical de la clàusula (§ 44 CM). Així doncs, els articles 5 i 4 de la Directiva 93/13 impedeixen la satisfacció del requisit de transparència si l'entitat no ha situat el consumidor en condicions de comprendre les conseqüències econòmiques que per a ell es deriven de l'operació que vol fer.

Finalment i en el mateix sentit, el consumidor que no hagi pogut disposar de la informació pertinent relativa a la comprensió de les conseqüències jurídiques que es deriven d'una clàusula de renúncia a l'exercici de drets, no resta vinculat per aquesta. De fet, el Tribunal indica que admetre la possibilitat que el consumidor renunciï prèviament als drets que li confereix el sistema de protecció establert per la Directiva, seria contrari al caràcter imperatiu del precepte esmentat i posaria en perill l'eficàcia del sistema (par. 76 STJUE).

3. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA PRIMERA) DE 9 DE JULIOL DE 2020, SOBRE LA RELACIÓ ENTRE DISPOSICIONS LEGALS O REGLAMENTÀRIES IMPERATIVES I CLÀUSULES ABUSIVES EN CONTRACTES CELEBRATS AMB CONSUMIDORS⁸

En el context d'un procediment de refinançament d'un contracte de préstec amb moneda estrangera —francs suïssos—, el TJUE es veu obligat a dirimir si les clàusules no negociades d'un contracte que recullen normes dispositives de dret nacional poden ser sotmeses a l'anàlisi d'abusivitat de la Directiva 93/13.⁹

Els demandants, N. G. i O. H., sol·licitaren la contenció i l'estabilització del tipus de canvi atès el suposat caràcter abusiu de la clàusula continguda en les condicions generals de contractació que recollia el principi del nominalisme monetari.¹⁰ Contra el recurs interposat per la demandant, Banca Transsilvània al·legà que la clàusula segons la qual tot pagament efectuat en virtut d'aquest contracte s'havia de pagar en la moneda indicada en el contracte de préstec, en primer lloc forma part de l'objecte principal d'aquest contracte i, per altra banda, reflecteix una disposició legislativa imperativa

8. STJUE (Sala Primera) de 9 de juliol de 2020, assumpte C-81/19, SC Banca Transsilvània, SA, contra N. G. i O. H.

9. Directiva 93/13/CEE del Consell, de 5 d'abril de 1993, sobre les clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors, DOCE núm. 95 (21 d'abril de 1993), p. 29-34.

10. D'acord amb el principi nominalista, l'abast d'una obligació monetària es defineix d'acord amb la suma de la unitat nominal inclosa en ella. La llei no té en compte els canvis de valor: ni el valor extern en les seves relacions amb les monedes estrangeres, ni el valor intern mesurat pel seu poder adquisitiu.

—art. 1578 del Codi civil romanès— de dret nacional, fets que impedeixen, d'acord amb l'article 1.2 de la Directiva 93/13,¹¹ que sigui sotmesa a un control d'abusivitat.

El Tribunal recorda que l'article 1.2 de la Directiva 93/13 exclou de l'àmbit d'aplicació d'aquesta les clàusules que reflecteixin disposicions imperatives de dret nacional, ja siguin legals, ja siguin reglamentàries (par. 36 STJUE). Justifica aquesta exclusió el fet que en principi és legítim presumir que el legislador nacional ha establert un equilibri entre el conjunt de drets i obligacions de les parts en determinats contractes (par. 27 STJUE). I, per tant, el Tribunal conclou succintament que una clàusula contractual que no ha estat objecte de negociació individual però que reflecteix una norma que, d'acord amb el dret nacional, s'aplica entre les parts contractants quan aquestes no hagin pactat una altra cosa, no està compresa en l'àmbit d'aplicació de la Directiva 93/13 (par. 39 STJUE).

4. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (GRAN SALA) DE 16 DE JULIOL DE 2020, SOBRE LA TRANSFERÈNCIA DE DADES PERSONALS A TERCERS PAÏSOS AMB FINALITATS COMERCIALS¹²

En el marc d'un litigi davant la High Court¹³ irlandesa entre el comissari per a la protecció de dades —Irlanda— i Facebook Ireland Ltd., relatiu a una reclamació presentada per un usuari austríac de la xarxa social Facebook en la qual se sol·licita que es prohibeixi la transferència de les dades personals de Facebook Ireland Ltd. a Facebook Inc. —entitat resident als Estats Units—, es formulen davant el TJUE unes qüestions prejudicials encaminades a discernir l'aplicabilitat de la normativa europea en matèria de transferència de dades personals quan una empresa privada d'un estat membre les cedeix a una empresa privada d'un tercer país amb finalitats comercials, de manera que poden ser tractades posteriorment per les autoritats d'aquest tercer país.¹⁴

11. L'article 1.2 de la Directiva 93/13 estableix que les clàusules contractuals que reflecteixen disposicions legals o reglamentàries imperatives, així com les disposicions o els principis dels convenis internacionals en què els estats membres o la Comunitat són part, no estaran sotmeses a les disposicions de la present directiva.

12. STJUE (Gran Sala) de 16 de juliol de 2020, assumpte C-311/18, Data Protection Commissioner contra Facebook Ireland Limited i M. S.

13. La High Court irlandesa és l'organisme judicial de la República d'Irlanda amb plena jurisdicció per a determinar tots els assumptes relacionats amb qüestions civils.

14. En el marc del programa de vigilància electrònica operat per l'Agència de Seguretat Nacional dels Estats Units (National Security Agency, NSA), determinats proveïdors de serveis d'Internet —entre els quals es troba Facebook Inc.— estan obligats a proporcionar a la NSA totes les comunicacions envia des i rebudes per un «selector», una part de les quals es transmet també a l'Oficina Federal d'Investigació

Així doncs, el TJUE es veu obligat a interpretar l'article 3 de la Directiva 95/46/CE,¹⁵ relatiu a l'àmbit d'aplicació de la normativa europea de protecció de les persones físiques en el tractament de les seves dades personals, així com les connexions que s'estableixen entre la directiva esmentada i les decisions de la Comissió 2010/87¹⁶ i 2016/1250.¹⁷

En aquesta línia, el TJUE conclou que, en relació amb el tractament de dades personals i la lliure circulació d'aquestes, la transferència de dades personals feta amb finalitats comercials per un operador econòmic establert en un estat membre a un altre operador econòmic establert en un país tercer —tot i la possibilitat de tractament posterior per part de les autoritats d'aquest tercer estat— està compresa dins de l'àmbit d'aplicació de la normativa europea en matèria de protecció de les persones físiques respecte al tractament de dades personals i la seva lliure circulació (par. 85 STJUE). A més a més, el Reglament 2016/679¹⁸ ha d'interpretar-se en el sentit que els drets de les persones les dades de les quals es transfereixen a un tercer país, gaudeixen d'un nivell de protecció substancialment equivalent al garantit dintre de la Unió Europea. Així doncs, per a valorar el grau de compliment d'aquest nivell de protecció indicat no solament s'ha d'atendre l'entitat tercera a qui se cedeixen les dades, sinó els eventuais accessos a aquestes que puguin fer les autoritats públiques d'aquest tercer país.

Així doncs, si no existeix una decisió d'adequació adoptada vàlidament per la Comissió Europea, l'autoritat de control competent està obligada a suspendre o a prohibir una transferència de dades al país tercer basada en clàusules tipus de protecció de dades, quan aquesta autoritat de control considera, tenint en compte totes les circumstàncies específiques de la transferència referida, que no es respecten o no poden respectar-se les clàusules en aquest país tercer i que la protecció de les dades transferides exigida pel dret de la Unió no es pot garantir per altres mitjans.

Finalment, pel que fa a la Decisió d'execució 2016/1250, relativa a l'escut de privacitat UE-EUA, el Tribunal constata que és invàlida d'acord amb la Directi-

(Federal Bureau of Investigation, FBI) i a l'Agència Central d'Intel·ligència (Central Intelligence Agency, CIA).

15. Directiva 95/46/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades (DO 1995, L 281, p. 31).

16. Decisió de la Comissió 2010/87/UE, de 5 de febrer de 2010, relativa a les clàusules contractuals tipus per a la transferència de dades personals als encarregats del tractament establerts en tercers països (DO 2010, L 39, p. 5).

17. Decisió d'execució (UE) 2016/1250 de la Comissió, de 12 de juliol de 2016, d'acord amb la Directiva 95/46, sobre l'adequació de la protecció conferida per l'escut de la privacitat UE-EUA (DO 2016, L 207, p. 1).

18. Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades).

va 95/46/CE, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades. El Tribunal afirma, en aquest sentit, que, contràriament al que va ser considerat per la Comissió, el mecanisme del defensor del poble considerat en aquesta decisió no proporciona cap via de recurs davant un òrgan que ofereixi garanties substancialment equivalents a les exigides pel dret de la Unió (par. 197 STJUE).

5. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA SISENA) DE 16 DE JULIOL DE 2020, SOBRE LA DELIMITACIÓ DEL CONCEPTE DE *COST TOTAL DEL CRÈDIT PER AL CONSUMIDOR* EN CONTRACTES DE CRÈDIT AL CONSUM¹⁹

En aquesta sentència el TJUE delimita el concepte de *cost total del crèdit per al consumidor* de la Directiva 2008/48/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'abril de 2008, relativa als contractes de crèdit al consum.²⁰ Mitjançant les qüestions prejudicials (par. 25 STJUE), l'òrgan jurisdiccional remitent demana, en essència, si el concepte de «cost total del crèdit per al consumidor», de l'article 3g de la Directiva 2008/48, inclou les despeses de pròrroga del crèdit i si les condicions d'aquesta formen part de les clàusules acordades entre el prestador i el prestatari.

El litigi que suscita la controvèrsia esmentada es desenvolupa en el marc d'un contracte de crèdit al consum en què es concedeix una pròrroga del crèdit com a mesura encaminada a evitar l'impagament. D'acord amb l'entitat creditícia, atès que la pròrroga del crèdit no es coneixia en el moment de la celebració del contracte, és a dir, en el moment en què es determina el cost total del crèdit i es calcula la taxa (d'interès) anual equivalent (TAE), les despeses d'aquesta pròrroga no es poden incloure en el cost total del crèdit. En tot cas, tal com avançàvem, l'òrgan jurisdiccional que remet la qüestió al TJUE té dubtes a l'hora de discernir si el cost total del crèdit ha d'incloure les despeses associades a una possible pròrroga, atès que les condicions d'aquesta formen part de les clàusules i condicions acordades entre el prestador i el prestatari en el contracte.

Per a començar, el Tribunal recorda que, segons l'article 3g de la Directiva 2008/48, el concepte de *cost total del crèdit per al consumidor* ha d'incloure els interessos, les comissions, els impostos i qualsevol altre tipus de despesa que el con-

19. STJUE (Sala Sisena) de 16 de juliol de 2020, assumpte C-686/19, SIA Soho Group contra Patērētāju Tiesību Aizsardzības Centrs.

20. Directiva 2008/48/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'abril de 2008, relativa als contractes de crèdit al consum i per la qual es deroga la Directiva 87/102/CEE del Consell, *Diario Oficial de la Unión Europea* (DOUE), núm. 133 (22 de maig de 2008), p. 66-92.

sumidor hagi de pagar en relació amb el contracte de crèdit, que siguin coneguts pel prestador, amb l'excepció de les despeses de notaria (par. 28 STJUE). I recorda que en cap cas s'especifica si les despeses a què es refereix únicament es limiten a les vinculades a l'obtenció del crèdit (par. 29 STJUE).

Per tant, d'aquesta redacció es desprèn que el concepte de *cost total del crèdit per al consumidor* comprèn qualsevol tipus de despesa coneguda per l'entitat que el consumidor hagi de pagar en relació amb el contracte de crèdit,²¹ i que entre aquestes despeses s'han d'incloure, així mateix, els costos dels serveis accessoris relacionats amb el contracte de crèdit i els costos vinculats a la seva utilització. El TJUE opta per partir d'una definició àmplia que no comprometi el caràcter tuitiu de la norma envers els consumidors i que el porta a afirmar que el concepte de *cost total del crèdit per al consumidor* que figura en l'article 3g de la Directiva 2008/48 s'ha d'interpretar en el sentit que aquest concepte inclou les despeses de la pròrroga eventual del crèdit quan, d'una banda, les condicions concretes i precises d'aquesta pròrroga eventual, inclosa la durada, formen part de les clàusules i condicions del contracte de crèdit acordades entre el prestador i el prestatari i, d'altra banda, quan aquestes despeses són conegudes pel prestador (par. 54 STJUE).

6. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA VUITENA) DE 3 DE SETEMBRE DE 2020, SOBRE L'OBLIGACIÓ DEL TRANSPORTISTA AERI D'OFERIR ALLOTJAMENT ALS PASSATGERS DE VOLS CANCEL·LATS²²

En el context d'un litigi entre N. M., administradora concursal de NIKI Luftfahrt GmbH —companyia de transport aeri—, i O. N. —consumidor—, en el qual aquest últim presentà una demanda d'indemnització pels danys i perjudicis que va patir en el recinte d'un hotel en el qual NIKI Luftfahrt l'havia allotjat arran de la cancel·lació del seu vol, el TJUE es veu forçat a interpretar l'article 9.1b²³ del Reglament (CE) 261/2004.

21. Segueix la línia jurisprudencial evidenciada en les STJUE de 21 d'abril de 2016, assumpte C-377/14, R. contra R. (EU:C:2016:283) (par. 84 STJUE); de 8 de desembre de 2016, assumpte C-127/15, Verein für Konsumenteninformation (EU:C:2016:934) (par. 34 STJUE), i de 12 de juliol de 2012, assumpte C-602/10, SC Volksbank România (EU:C:2012:443) (par. 65 STJUE).

22. STJUE (Sala Vuitena) de 3 de setembre de 2020, assumpte C-530/19, N. M., com a administrador concursal en el procediment d'insolvència de NIKI Luftfahrt GmbH, i O. N.

23. L'article 9 del Reglament (CE) 261/2004 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de febrer de 2004, pel qual s'estableixen normes comunes sobre compensació i assistència als passatgers aeris en cas de denegació d'embarcament i de cancel·lació o gran retard dels vols, i es deroga el Reglament (CEE) 295/91 (DO 2004, L 46, p. 1), estableix que «quan es faci referència a aquest article [al dret d'atenció], s'oferirà gratuïtament als passatgers: [...] b) allotjament en un hotel en els casos: —en què sigui necessari pernoctar una o diverses nits, o —en què sigui necessària una estada addicional a la prevista pel passatger».

En concret, ha d'esclarir si un transportista aeri que, d'acord amb l'article 5.1*b*²⁴ del Reglament (CE) 261/2004, està obligat a prestar assistència d'acord amb l'article 9.1*b* d'aquest mateix reglament, ha de respondre en virtut del reglament esmentat dels danys resultants d'una lesió soferta per un passatger com a conseqüència dels actes negligents dels empleats de l'hotel posat a disposició pel transportista aeri, i si, en tot cas, l'obligació del transportista aeri que s'estableix en l'article 9.1*b* del Reglament (CE) 261/2004 es limita a trobar un hotel per al passatger i a assumir les despeses d'allotjament, o bé el transportista aeri és deutor de la prestació d'allotjament com a tal.

El Tribunal confirma que l'article 9.1*b* del Reglament (CE) 261/2004 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de febrer de 2004, pel qual s'estableixen normes comunes sobre compensació i assistència als passatgers aeris en cas de denegació d'embarcament i de cancel·lació o gran retard dels vols, i es deroga el Reglament (CEE) 295/91, s'ha d'interpretar no només de manera literal, sinó d'acord amb el seu context (par. 23 STJUE). En aquest sentit i en virtut d'aquesta disposició, l'obligació del transportista aeri és oferir gratuïtament allotjament en un hotel als passatgers a què es refereix la disposició esmentada, i això no implica que aquest transportista estigui obligat a ocupar-se de les condicions d'allotjament com a tals, ja que, d'acord amb el Tribunal, una interpretació àmplia del precepte no buidaria de contingut l'obligació (par. 30 STJUE).

Així doncs, finalment el TJUE conclou que un transportista aeri que, en virtut de l'article 9.1*b* del Reglament, ha ofert allotjament en un hotel a un passatger el vol del qual ha estat cancel·lat, no pot estar obligat, exclusivament sobre la base del Reglament, a compensar el perjudici que li ha ocasionat una falta comesa pel personal d'aquest hotel.

24. L'article 5.1*b* del Reglament (CE) 261/2004 estableix que el transportista aeri encarregat d'efectuar el vol oferirà assistència als passatgers afectats d'acord amb la lletra *a* de l'apartat 1 i l'apartat 2 de l'article 9, així com, en el cas que se'ls ofereixi un transport alternatiu quan la sortida prevista del nou vol sigui com a mínim l'endemà de la sortida programada del vol cancel·lat, l'assistència especificada en les lletres *b* i *c* de l'apartat 1 de l'article 9.

7. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA VUITENA) DE 3 DE SETEMBRE DE 2020, SOBRE EL DRET A COMPENSACIÓ EN CAS DE RETARD O CANCEL·LACIÓ D'UN VOL²⁵

En el marc d'un procediment de reclamació per retard amb dret a una indemnització reconeguda pel Reglament (CE) 261/2004²⁶ del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de febrer de 2004, pel qual s'estableixen normes comunes sobre compensació i assistència als passatgers aeris en cas de denegació d'embarcament i de cancel·lació o gran retard dels vols, i es deroga el Reglament (CEE) 295/91, el TJUE ha de determinar si la indemnització pot exigir-se en la moneda del lloc de residència de la persona afectada.

La companyia aèria es va oposar a la reclamació de compensació, entre altres raons, perquè aquesta s'havia expressat en una moneda equivocada —en eslotis polonesos, i no en euros— d'acord amb el que disposa el dret nacional. Respecte a això, el Tribunal assenyalava que de la comparació entre els apartats 1 i 3 de l'article 7 del Reglament esmentat no pot deduir-se un marge de discrecionalitat que impedeixi el pagament en una moneda nacional diferent de l'euro (par. 20 i 21 STJUE). De fet, el Tribunal afirma que el principal objectiu del Reglament és garantir un nivell de protecció elevat per als consumidors (par. 22 STJUE). D'això es dedueix que el dret a compensació previst en l'article 7²⁷ del Reglament (CE) 261/2004 s'ha d'interpretar en sentit ampli (par. 24 STJUE) i, per tant, el fet de condicionar el dret a compensació per aquests perjudicis al fet que la compensació deguda s'aboni al passatger perjudicat en euros, amb exclusió de qualsevol altra moneda nacional, equivaldria a restringir l'exercici d'aquest dret (par. 26 STJUE). A més, aquest dret s'aplica als passatgers sense fer cap distinció que es basi en la seva nacionalitat o lloc de residència, sinó atenent, tal com determina l'article 3.1*a* i *b* del Regament,²⁸ un criteri purament objectiu —localització de l'aeroport de sortida— (par. 27 STJUE).

25. STJUE (Sala Vuitena) de 3 de setembre de 2020, assumpte C-365/19, Delfly Sp. Z. O. O. contra Smartwings Poland Sp. Z. O. O., anteriorment Travel Service Polska Sp. Z. O. O.

26. Reglament (CE) 261/2004 del Parlament Europeu i del Consell.

27. L'article 7 del Reglament (CE) 261/2004 estableix els supòsits i les quanties del dret a compensació reconegut en cas de denegació d'embarcament i de cancel·lació o gran retard dels vols.

28. L'article 3.1*a* i *b* del Reglament (CE) 261/2004 estableix que aquest s'aplica als passatgers que parteixin d'un aeroport situat en el territori d'un estat membre subjecte a les disposicions del Tractat i als passatgers que parteixin d'un aeroport situat en un tercer país amb destinació a un altre país situat en el territori d'un estat membre subjecte a les disposicions del Tractat, llevat que gaudeixin de beneficis o compensació i d'assistència en aquest tercer país, quan el transportista aeri encarregat d'efectuar el vol en qüestió sigui un transportista comunitari.

Per aquest motiu, el Reglament (CE) 261/2004 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de febrer de 2004, i en particular el seu article 7.1, s'ha d'interpretar en el sentit que un passatger el vol del qual ha estat cancel·lat o ha patit un gran retard pot exigir el pagament de l'import de la compensació a què es refereix aquesta disposició en la moneda nacional de curs legal en el seu lloc de residència, encara que existeixi una disposició normativa o pràctica jurisprudencial d'un estat membre que desestimi la demanda interposada per un passatger per haver expressat l'import reclamat en aquella moneda nacional (par. 35 STJUE).

8. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA SISENA) DE 10 DE SETEMBRE DE 2020, SOBRE CLÀUSULES ABUSIVES EN CONTRACTES D'ARRENDAMENT CELEBRATS AMB CONSUMIDORS²⁹

El Tribunal ha d'analitzar si és abusiva una clàusula penal, inserida en el contracte via condicions generals,³⁰ segons la qual, en cas d'incompliment de la prohibició de subarrendar l'habitatge, l'arrendatari està obligat a abonar a l'arrendador una penalització de cinc mil euros exigible directament, sens perjudici del dret d'aquest últim a sol·licitar la reparació íntegra del dany, quan les condicions generals ja inclouen una clàusula penal general, anomenada «residual», aplicable en cas d'incompliment per l'arrendatari de qualsevol de les seves obligacions contractuals, quan no s'apliqui cap clàusula penal especial.

En concret, el Tribunal ha de determinar com s'ha d'interpretar l'efecte acumulatiu consagrat en la Directiva 93/13/CEE³¹ i ha d'examinar si la indemnització per danys i perjudicis que s'imposa al consumidor que incompleix les seves obligacions és desproporcionadament alta en el sentit del punt 1e³² de l'annex de la Directiva esmentada. Tal com indicàvem, el cas versa sobre la coexistència de multiplicitat de clàusules de penalització que estan vinculades a incompliments de naturalesa diversa i els quals, per les seves característiques, no han de produir-se necessàriament de manera conjunta. Per tant, l'objectiu del Tribunal és analitzar si té alguna rellevància el fet que, en relació amb els incompliments en virtut dels quals es reclama la penalització,

29. STJUE (Sala Sisen) de 10 de setembre de 2020, assumpte C-739/19, A. contra B. i C.

30. Ens referim a les Condicions generals relatives a l'arrendament d'habitatges socials, d'1 de novembre de 2016, o *Algemene Voorwaarden Sociale Woonruimte*.

31. Directiva 93/13/CEE del Consell, de 5 d'abril de 1993, sobre les clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors, DOCE, núm. 95 (21 d'abril de 1993), p. 29-34.

32. La Directiva 93/13 considera en el punt 1e de l'annex que imposar una indemnització desproporcionadament alta al consumidor que no complia amb les seves obligacions es pot considerar una clàusula abusiva.

se sol·liciti també una indemnització consistent en el lliurament del benefici obtingut il·lícitament (par. 17 STJUE), i si la clàusula que ho considera és o no abusiva.

En essència, el Tribunal ha dirimir si els articles 3.1, 3.3 i 4.1 de la Directiva 93/13/CEE s'han d'interpretar en el sentit que, quan un òrgan jurisdiccional nacional examina l'eventual caràcter abusiu d'una clàusula d'un contracte celebrat amb un consumidor, ha de tenir en compte totes les clàusules d'aquest contracte o bé només algunes d'elles per a apreciar si la indemnització imposada al consumidor és excessivament alta, en el sentit del punt 1e de l'annex de la Directiva, o si tal examen ha de versar exclusivament sobre les clàusules relatives al mateix incompliment.

En aquest sentit, el Tribunal recorda que, d'acord amb l'article 4.1 de la Directiva esmentada, el jutge nacional, per a apreciar el caràcter eventualment abusiu de la clàusula contractual en què es basi la demanda de la qual conegui, ha de tenir en compte la resta de clàusules del contracte³³ (par. 25 STJUE). Així doncs, el Tribunal afirma que no totes les clàusules d'un contracte revesteixen la mateixa importància i que el grau d'interacció d'una determinada estipulació amb altres estipulacions depèn necessàriament del seu abast respectiu i de la mesura en què cadascuna d'elles contribueixi a un eventual desequilibri important dels drets i les obligacions de les parts que es deriven del contracte controvertit (par. 26 STJUE).

Així doncs, la Directiva 93/13/CEE s'ha d'interpretar en el sentit que, quan un òrgan jurisdiccional nacional examina l'eventual caràcter abusiu d'una clàusula d'un contracte celebrat amb un consumidor, ha de tenir en compte el grau d'interacció de l'estipulació controvertida amb altres clàusules per tal d'apreciar el possible caràcter desproporcionadament alt de la primera. En aquest cas, a l'hora de determinar l'abusivitat de la indemnització imposada al consumidor s'ha de donar una importància significativa a totes les clàusules que facin referència a l'incompliment (par. 39 STJUE).

9. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA SISENA) DE 8 D'OCTUBRE DE 2020, SOBRE EL DESISTIMENT EN EL SUBMINISTRAMENT DE CONTINGUTS I SERVEIS DIGITALS³⁴

Aquesta sentència es desenvolupa en el context d'un litigi entre E. U., que actua en la seva condició de consumidor, i PE Digital GmbH en relació amb l'import que

33. Segueix, en aquest sentit, la jurisprudència consagrada en les STJUE de 16 de novembre de 2010, Pohotovost', assumpte C-76/10 (EU:C:2010:685) (par. 29 STJUE); de 21 d'abril de 2016, Radlinger i Radlingerová, assumpte C-377/14 (EU:C:2016:283) (par. 94 STJUE), i d'11 de març de 2020, Lintner, assumpte C-511/17 (EU:C:2020:188) (par. 46 STJUE).

34. STJUE (Sala Sisenà) de 8 d'octubre de 2020, assumpte C-641/19, E. U. contra P. E. Digital GmbH.

ha d'abonar-se a aquesta última com a conseqüència de l'exercici, per part d'E. U., del dret a desistir del contracte celebrat entre ambdues parts. El litigi se centra en la determinació de l'import proporcional a la part ja prestada del servei en el moment en què el consumidor ha informat el comerciant de l'exercici del dret de desistiment, en el sentit de l'article 14.3³⁵ de la Directiva 2011/83,³⁶ ja que l'òrgan jurisdiccional remitent considera que no només s'ha d'atendre la prestació proporcionada pel comerciant, sinó també el valor de la prestació rebuda pel consumidor.

Així doncs, el TJUE ha d'interpretar si l'article 14.3 de la Directiva 2011/83, tenint en compte el considerant 50,³⁷ determina que en el cas d'un contracte en virtut del qual no ha de realitzar-se una prestació única, sinó que ha de prestar-se un servei global compost per diverses prestacions parcials, l'import proporcional a la part ja prestada del servei en el moment en què el consumidor hagi informat el comerciant de l'exercici del dret de desistiment en relació amb l'objecte total del contracte, s'ha de calcular exclusivament *pro rata temporis*³⁸ quan el consumidor paga pel servei global *pro rata temporis* però les prestacions parcials es realitzen en moments diferents. I ha d'interpretar també si l'article 14.3 de la Directiva 2011/83 determina que l'import

35. L'article 14.3 de la Directiva 2011/83 determina que quan un consumidor exerceixi el dret de desistiment després d'haver realitzat una sol·licitud de conformitat amb el que disposa en els articles 7.3 o 8.8, el consumidor ha d'abonar al comerciant un import proporcional a la part ja prestada del servei en el moment en què el consumidor hagi informat el comerciant de l'exercici del dret de desistiment en relació amb l'objecte total del contracte. L'import proporcional que haurà d'abonar el consumidor al comerciant s'ha de calcular sobre la base del preu total acordat en el contracte. En cas que el preu total sigui excessiu, l'import proporcional s'ha de calcular sobre la base del valor de mercat de la part ja prestada del servei.

36. Directiva 2011/83/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2011, sobre els drets dels consumidors, per la qual es modifiquen la Directiva 93/13/CEE del Consell i la Directiva 1999/44/CE del Parlament Europeu i del Consell, i es deroguen la Directiva 85/577/CEE del Consell i la Directiva 97/7/CE del Parlament Europeu i del Consell, DOUE, núm. 304 (22 de novembre de 2011), p. 64-88.

37. La Directiva 2011/83 determina en el seu considerant 50 que el consumidor, d'una banda, ha de poder gaudir del dret de desistiment encara que hagi sol·licitat la prestació dels serveis abans que finalitzi el període de desistiment. I, d'altra banda, si el consumidor exerceix el seu dret de desistiment, el comerciant ha de tenir garanties que se li pagarà convenientment el servei que ha prestat. El càlcul de l'import proporcional s'ha de basar en el preu acordat en el contracte, llevat que el consumidor demostrï que el preu total és per si mateix desproporcionat; en aquest cas, l'import que s'ha de pagar s'haurà de calcular sobre la base del valor de mercat del servei prestat. El valor de mercat s'ha d'establir a partir del preu d'un servei equivalent prestat per altres comerciants en el moment de la celebració del contracte. Per tant, el consumidor ha de demanar l'execució del servei mitjançant una sol·licitud expressa abans que finalitzi el termini de desistiment i, en el cas d'un contracte celebrat fora de l'establiment mercantil, en un suport durador. De la mateixa manera, el comerciant ha d'informar el consumidor, utilitzant un suport durador, de la seva obligació d'abonar la part proporcional del cost dels serveis ja prestats. En el cas de contractes que tinguin per objecte béns i serveis, les normes previstes en la present directiva sobre la devolució de béns s'han d'aplicar als elements relatius als béns i el règim de compensació s'ha d'aplicar als elements relatius als serveis.

38. Qualsevol pagament que no és fix, sinó que és cobrat en proporció al temps transcorregut.

proporcional a la part ja prestada del servei en el moment en què el consumidor hagi informat el comerciant de l'exercici del dret de desistiment en relació amb l'objecte total del contracte, que ha de pagar el consumidor, també s'ha de calcular únicament *pro rata temporis* quan una prestació (parcial) es realitza de forma continuada però té més o menys valor per al consumidor a l'inici de la durada contractual.

El Tribunal també ha de dirimir si es poden considerar com a «continguts digitals» en el sentit de l'article 2.11 de la Directiva 2011/83 i de l'article 2.1³⁹ de la Directiva 2019/770,⁴⁰ els fitxers subministrats com a prestació parcial en el marc d'un servei global prestat principalment com a servei digital. Això implicaria que el comerciant podria aconseguir l'extinció del dret de desistiment d'acord amb l'article 16*m* de la Directiva 2011/83 pel que fa a la prestació parcial, però el consumidor, en cas que el comerciant no ho aconseguís, podria desistir del contracte en el seu conjunt i, en virtut de l'article 14.4*b*, incís ii), de la Directiva 2011/83, no hauria de pagar cap compensació per aquesta prestació parcial.

I, finalment, ha d'interpretar l'article 14.3 de la Directiva 2011/83, d'acord amb el seu considerant 50, per a determinar si el preu total acordat contractualment per a un servei és «excessiu» quan és significativament superior al preu total acordat amb un altre consumidor per un servei del mateix contingut prestat durant el mateix període contractual i subjecte a les mateixes condicions generals.

En aquest sentit, el Tribunal recorda que, en virtut de l'article 14 de la Directiva 2011/83, quan un consumidor hagi sol·licitat al comerciant que iniciï l'execució del contracte abans de l'expiració del termini, haurà de pagar al comerciant «un import proporcional a la part ja prestada del servei en el moment en què el consumidor hagi informat el comerciant de l'exercici del dret de desistiment, en relació amb l'objecte total del contracte» (par. 27 STJUE). Aquest import s'haurà de calcular, en principi, tenint en compte totes les prestacions objecte del contracte, és a dir, la prestació principal i les prestacions accessòries necessàries per a garantir la prestació principal, llevat que s'hagi pactat expressament que una o diverses prestacions es duran a terme per separat, cas en què únicament s'haurà d'atendre el preu d'aquesta prestació (par. 28 STJUE). El Tribunal, en aquest sentit, acaba per confirmar que, atès que en el contracte controvertit no s'havia previst cap prestació separada (par. 31 STJUE), per a determinar l'import proporcional que el consumidor ha d'abonar al comerciant quan

39. L'article 2.1 de la Directiva 2019/771 determina que un servei digital és un servei que permet al consumidor crear, tractar, emmagatzemar o consultar dades en format digital, o un servei que permet compartir dades en format digital carregades o creades pel consumidor o altres usuaris d'aquest servei, o interactuar de qualsevol altra manera amb aquestes dades.

40. Directiva (UE) 2019/771 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de maig de 2019, relativa a determinats aspectes dels contractes de compravenda de béns, per la qual es modifiquen el Reglament (UE) 2017/2394 i la Directiva 2009/22/CE, i es deroga la Directiva 1999/44/CE, DOUE, núm. 136 (22 de maig de 2019), p. 28-50.

aquell hagi sol·licitat expressament que l'execució del contracte comenci durant el termini de desistiment i desisteixi del contracte escau, en principi, prendre en consideració el preu acordat en el contracte i calcular l'import degut *pro rata temporis* (par. 32 STJUE).

Respecte al preu excessiu en comparació amb l'ofert a la generalitat de consumidors, el Tribunal confirma que una interpretació d'acord amb el considerant 50 de la Directiva 2011/83 indica que, per a apreciar si el preu total és excessiu escau tenir en compte el preu del servei ofert pel comerciant a altres consumidors en les mateixes condicions i el dels serveis equivalents prestats per altres comerciants en el moment de la celebració del contracte (par. 37 STJUE).

Finalment, respecte a la qualificació com a producte digital de l'article 16*m* de la Directiva 2011/83, llegit en relació amb el seu article 2.11, el Tribunal confirma que s'ha d'interpretar en el sentit que l'elaboració, per un lloc d'Internet dedicat a la recerca de parella, d'un informe d'avaluació de la personalitat sobre la base d'un test de personalitat realitzat per aquest lloc no constitueix un subministrament de «contingut digital» (par. 46 STJUE).

10. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA SISENA) DE 21 D'OCTUBRE DE 2020, SOBRE EL DESISTIMENT RESPECTE A BÉNS JA CONFECIONATS D'ACORD AMB LES ESPECIFICACIONS DEL CONSUMIDOR⁴¹

En el context d'un litigi entre Möbel Kraft GmbH & Co KG, una societat alemanya de venda de mobles, i M. L., un consumidor, relatiu a una demanda d'indemnització per danys i perjudicis derivada del desistiment per part de M. L. d'un contracte en què el consumidor sol·licitava la compra d'una cuina completa, el Tribunal ha de dirimir si s'aplica l'exclusió del dret al desistiment que preveu l'article 16*c*⁴² de la Directiva 2011/83⁴³ també quan els béns són confeccionats de conformitat amb les especificacions del consumidor però el venedor encara no ha començat a confeccionar-los i l'adaptació al domicili del consumidor no l'haurien fet tercers, sinó el mateix venedor. El Tribunal també s'ha de manifestar sobre la rellevància de poder restablir els béns al seu estat anterior a la seva individualització amb un cost de desmuntatge reduït.

41. STJUE (Sala Sisena) de 21 d'octubre de 2020, assumpte C-529/19, Möbel Kraft GmbH & Co. KG contra M. L.

42. L'article 16.c de la Directiva 2011/83 estableix que no hi ha dret a desistir en cas de subministrament de béns confeccionats de conformitat amb les especificacions del consumidor o quan siguin clarament personalitzats.

43. Directiva 2011/83/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2011, p. 64-88.

En aquest sentit, el Tribunal afirma que en la redacció de l'article 16c de la Directiva 2011/83 res no indica que l'excepció del dret de desistiment que conté aquesta disposició depengui del fet que es produeixi algun esdeveniment posterior a la celebració del contracte (par. 24 STJUE). D'això es desprèn expressament que aquesta excepció és inherent a l'objecte mateix del contracte, és a dir, la producció de béns elaborats d'acord amb les especificacions del consumidor. En aquest sentit, és possible oposar aquesta excepció enfront del consumidor sense que en cap cas estigui supeditada al fet que es produeixi tal esdeveniment i amb independència de si el contracte s'executa o s'està executant pel comerciant.

Seguint aquesta línia, el TJUE ja ha declarat que l'article 6.1⁴⁴ de la Directiva té per objecte garantir que, abans de la celebració del contracte, es doni determinada informació al consumidor. Així doncs, tant la informació relativa a les condicions contractuals i les conseqüències d'aquesta celebració, com la informació necessària per a l'execució correcta del contracte, permetran al consumidor decidir si vol restar vinculat contractualment amb un comerciant i, sobretot, són una garantia per a l'exercici dels seus drets, en particular del seu dret de desistiment (par. 26 STJUE).⁴⁵

Així doncs, aquesta interpretació restrictiva de l'article 16c de la Directiva contribueix a la consecució d'aquest objectiu, atès que permet evitar una situació en què l'existència o la inexistència del dret del consumidor a desistir del contracte dependria de l'avenç de l'execució del contracte per part del comerciant, avenç sobre el qual, per regla general, el consumidor no està informat i sobre el qual, amb més raó, no pot influir de cap manera (par. 29 STJUE).

Les consideracions anteriors porten el TJUE a determinar que l'article 16c de la Directiva 2011/83 s'ha d'interpretar en el sentit que cal oposar l'excepció al dret de desistiment prevista en aquesta disposició davant el consumidor que ha celebrat fora de l'establiment un contracte relatiu a la venda d'un bé que s'ha de confeccionar d'acord amb les seves especificacions, independentment de si el comerciant ha començat la producció del bé o no (par. 31 STJUE).

44. L'article 6 de la Directiva 2011/83 estableix els requisits d'informació dels contractes a distància i dels contractes celebrats fora de l'establiment habitual.

45. Continua en aquest sentit la jurisprudència consagrada en la Sentència de 10 de juliol de 2019, Amazon EU, assumpte C-649/17 (EU:C:2019:576) (par. 43 STJUE).

11. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA PRIMERA) DE 27 DE GENER DE 2021, SOBRE L'APRECIACIÓ DEL CARÀCTER ABUSIU DE LES CLÀUSULES CONTRACTUALS QUE ESTABLEIXEN AMB CARÀCTER PREVI L'AVANTATGE POTENCIAL DEL CREDITOR EN CAS DE RESOLUCIÓ DEL CONTRACTE⁴⁶

En el context dels litigis entre Dexia Nederland BV (en endavant, Dexia) contra XXX (assumpte C-299/19) i contra Z (assumpte C-289/19), ambdós relatius a la negativa dels consumidors a abonar les liquidacions finals com a conseqüència de la resolució dels contractes d'arrendament financer d'accions, el TJUE ha d'interpretar si la Directiva 93/13⁴⁷ considera que una clàusula ha de considerar-se abusiva si, apreciada de conformitat amb totes les circumstàncies que concorren en la celebració del contracte, comporta una determinada possibilitat de desequilibri important en funció de les circumstàncies que es donin durant la vigència del contracte i, en particular, perquè crea un possible avantatge a favor del venedor en el moment de la resolució anticipada del contracte.

De la mateixa manera, també es qüestiona si és possible invocar, per qui va estipular una clàusula anul·lada per abusiva i que tenia per objecte el pagament d'una compensació en cas d'incompliment del consumidor, la indemnització per danys i perjudicis que escau segons el dret supletori.

En aquest sentit, el TJUE declara que, per a determinar si una clàusula genera un desequilibri important entre els drets i les obligacions de les parts que es deriven del contracte, s'han de tenir en compte, en particular, les normes aplicables al dret nacional quan no hi hagi un acord de les parts en aquest sentit (par. 48 STJUE).

D'altra banda, el Tribunal afirma que l'examen de l'existència d'un possible desequilibri important no es pot limitar a una apreciació econòmica de naturalesa quantitativa que es basi en una comparació entre l'import total de l'operació objecte del contracte, d'una banda, i els costos que aquesta clàusula posa a càrrec del consumidor, de l'altra (par. 49 STJUE). Així mateix, el contracte ha d'exposar de manera clara el funcionament concret del mecanisme de la clàusula en qüestió, així com la seva relació amb la resta de clàusules, de manera que el consumidor pugui valorar les conseqüències econòmiques del contracte que se'n derivin⁴⁸ (par. 50 STJUE).

46. STJUE (Sala Primera) de 27 de gener de 2021, assumptes C-299/19 i C-289/199, Dexia Nederland BV contra XXX i Z.

47. Directiva 93/13/CEE del Consell, de 5 d'abril de 1993, sobre les clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors, DOCE, núm. 95 (21 d'abril de 1993), p. 29-34.

48. Continua la línia jurisprudencial marcada en la Sentència de 20 setembre de 2017, Andriuc i altres, assumpte C-186/16 (EU:C:2017:703) (par. 45 STJUE).

Alhora, cal comprovar si, des del moment de la celebració del contracte, les seves clàusules comportaven un desequilibri, encara que només pogués produir-se si es donaven determinades circumstàncies i fins i tot si en una altra situació aquestes poguessin beneficiar el consumidor (par. 55 STJUE).

Per aquests motius, el Tribunal afirma que les disposicions de la Directiva 93/13 s'han d'interpretar en el sentit que una clàusula que figuri en un contracte aleatori⁴⁹ celebrat entre un professional i un consumidor, s'ha de considerar abusiva si, tenint en compte les circumstàncies que van concórrer en la celebració del contracte i situant-se en el moment d'aquesta celebració, pot causar un desequilibri important entre els drets i les obligacions de les parts durant l'execució del contracte, encara que aquest desequilibri només pugui produir-se si es donen determinades circumstàncies.

En aquest context, correspon al tribunal remitent comprovar si la clàusula que fixa per endavant l'avantatge que gaudirà el professional en cas de resolució anticipada del contracte, tenint en compte les circumstàncies que van concórrer en la celebració d'aquest contracte, podia causar tal desequilibri des del moment de la celebració del contracte (par. 60 STJUE).

Respecte a la possibilitat d'invocar la clàusula, el Tribunal afirma que, atès que els contractes d'arrendament financer d'accions poden subsistir sense la clàusula abusiva (par. 63 STJUE) i que el jutge nacional no està facultat per a substituir la clàusula abusiva per una disposició supletòria de dret nacional si la declaració de nul·litat d'aquesta clàusula no obliga a anul·lar el contracte en la seva totalitat (par. 62 STJUE), s'ha d'interpretar que no es pot invocar la clàusula quan el contracte pugui subsistir sense aquesta.

12. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA TERCERA) DE 18 DE MARÇ DE 2021, SOBRE LA RESPONSABILITAT DE L'ORGANITZADOR DE VIATGES RESPECTE A LA BONA EXECUCIÓ DE LES OBLIGACIONS DERIVADES D'UN CONTRACTE PER PART D'ALTRES PRESTADORS DE SERVEIS⁵⁰

Aquesta sentència es desenvolupa en el context d'un litigi entre X., consumidora resident al Regne Unit, i Kuoni Travel Ltd. (en endavant, Kuoni), organitzador de viatges establert al Regne Unit, en què s'avalua la legitimitat de la pretensió d'indemnització presentada per X. arran de la mala execució del contracte de viatge combinat que va signar amb Kuoni.

49. Com passava amb els contractes d'arrendament financer d'accions sobre els quals es discutia en el litigi principal (par. 59 STJUE).

50. STJUE (Sala Tercera) de 18 de març de 2021, assumpte C-578/19, X. contra Kuoni Travel Ltd.

En aquest context, el TJUE ha de determinar si quan ha tingut lloc una no execució o una mala execució de les obligacions derivades del contracte celebrat entre un organitzador o detallista i un consumidor, relatiu a unes vacances combinades i al qual s'aplica la Directiva 90/314,⁵¹ i aquesta no execució o mala execució és el resultat dels actes d'un empleat d'una empresa hotelera que presta els serveis objecte del contracte, hi ha marge per a l'aplicació de la clàusula d'exempció prevista en l'article 5.2, tercer guió, segona part,⁵² de la Directiva 90/314. En segon lloc i en cas de resposta afirmativa, ha de determinar d'acord amb quins criteris ha d'apreciar l'òrgan jurisdiccional nacional si és aplicable aquesta clàusula d'exempció. I, finalment, si quan un organitzador o detallista ha celebrat un contracte amb un consumidor per a proporcionar-li unes vacances combinades en què una empresa hotelera ofereix uns serveis relacionats amb el contracte esmentat, l'empleat d'aquesta empresa hotelera ha de ser considerat prestador de serveis a l'efecte de la clàusula d'exempció prevista en l'article 5.2, tercer guió, de la Directiva.

En aquest sentit, el Tribunal ha de discernir si l'article 5.2, tercer guió, de la Directiva 90/314 s'ha d'interpretar de tal manera que, en cas de no execució o de mala execució d'aquestes obligacions que resulti d'actes d'un empleat d'un prestador de serveis que executa el contracte esmentat, 1) aquest empleat no pot considerar-se com a prestador de serveis a l'efecte de l'aplicació d'aquesta disposició i 2) l'organitzador no pot eximir-se de la seva responsabilitat.

En aquest sentit, el Tribunal indica que els subapartats 1 i 3 de l'article 5 de la Directiva 90/314 limiten la llibertat de les parts d'un contracte de viatge combinat per a determinar el contingut de les clàusules contractuals que se'ls apliquen i fan recaure en l'organitzador la responsabilitat enfront del consumidor pel que fa a la bona execució del contracte. Una de les particularitats d'aquesta responsabilitat és que s'estén a la bona execució de les obligacions derivades del contracte de viatge combinat per part dels prestadors de serveis. No obstant això, la Directiva 90/314 no defineix el concepte de *prestador de serveis* ni tampoc remet expressament al dret dels estats

51. Actualment, Directiva (UE) 2015/2302 del Parlament Europeu i del Consell, de 25 de novembre de 2015, relativa als viatges combinats i als serveis de viatge vinculats, per la qual es modifiquen el Reglament (CE) 2006/2004 i la Directiva 2011/83/UE del Parlament Europeu i del Consell i per la qual es deroga la Directiva 90/314/CEE del Consell.

52. L'article 5.2, guió tercer, de la Directiva 90/3014/CEE estipula que, pel que fa als danys sofrerts pel consumidor a causa de la no execució o mala execució del contracte, els estats membres han d'adoptar les mesures necessàries perquè la responsabilitat recaigui en l'organitzador i/o el detallista, llevat que aquesta no execució o mala execució no sigui imputable ni a aquests ni a un altre prestador de serveis perquè es deu a un cas de força major, tal com es defineix en el punt ii) de l'apartat 6 de l'article 4, o a un esdeveniment que l'organitzador i/o el detallista, o el prestatari, tot i posar-hi tota la diligència necessària, no podien ni prevenir ni superar.

membres sobre això (par. 35 STJUE). Segons jurisprudència reiterada,⁵³ la determinació del significat i l'abast dels termes no definits pel dret de la Unió ha d'efectuar-se d'acord amb el seu sentit habitual en el llenguatge corrent, tenint en compte el context en què s'utilitzen i els objectius perseguits per la normativa de la qual formen part (par. 37 STJUE). Així, el sentit habitual del concepte designa una persona física o jurídica que presta serveis a canvi d'una remuneració (par. 38 STJUE).

El Tribunal, al mateix temps, accepta el fet que, tot i que un empleat d'un prestador de serveis no pugui, per si mateix, ser considerat com a prestador de serveis (par. 41 STJUE), el marc d'aplicació del règim de responsabilitat contractual no exclou que els actes o les omissions d'aquest empleat puguin assimilar-se, a l'efecte d'aquest règim, als del prestador de serveis per al qual treballa (par. 43 STJUE).

Així doncs i relacionant-ho amb l'article 5.1⁵⁴ de la directiva esmentada, la no execució o mala execució d'una obligació derivada d'un contracte de viatge combinat, per part d'un empleat d'un prestador de serveis, fa que incorri en responsabilitat l'organitzador del viatge esmentat quan aquesta no execució o mala execució hagi causat un dany. I, per tant, l'article 5.2, tercer guió, de la Directiva 90/314 no pot invocar-se per a eximir els organitzadors de la seva obligació de reparar els danys causats als consumidors com a conseqüència de la no execució o la mala execució d'obligacions derivades de contractes de viatge combinat celebrats amb aquests organitzadors quan tals incompliments siguin el resultat d'actes o omissions d'empleats de prestadors de serveis que executen aquestes obligacions (par. 62 STJUE).

13. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA QUARTA) DE 12 DE MAIG DE 2021, SOBRE LA RESPONSABILITAT DEL TRANSPORTISTA AERI EN CAS D'ACCIDENT⁵⁵

La qüestió prejudicial que dona peu a aquesta sentència s'origina en el context d'un litigi entre Y. L. i Altenrhein Luftfahrt GmbH, transportista aeri, iniciat com a conseqüència d'una demanda per danys presentada pel primer amb l'objectiu d'acon-

53. Vegeu, per exemple, la Sentència de 10 de març de 2005, cas EasyCar, assumpte C-336/03 (EU:C:2005: 150) (par. 21 STJUE).

54. L'article 5.1 de la Directiva 90/314/CEE estableix que els estats membres han d'adoptar les mesures necessàries perquè la responsabilitat respecte al consumidor per la bona execució de les obligacions derivades del contracte recaigui en l'organitzador i/o el detallista que siguin part del contracte esmentat, amb independència que aquestes obligacions les hagi d'executar ell mateix o bé altres prestadors de serveis, i això sens perjudici del dret de l'organitzador i/o del detallista d'actuar contra aquests altres prestadors de serveis.

55. STJUE (Sala Quarta) de 12 de maig de 2021, assumpte C-70/20, Y. L. contra Altenrhein Luftfahrt GmbH.

seguir la reparació de les lesions —hèrnia discal— ocasionades durant l'aterratge d'un vol operat pel transportista esmentat.

En aquest sentit, el TJUE ha de dirimir si, d'acord amb l'article 17.1 CM, un aterratge dur, tot i estar comprès en el funcionament normal de l'aeronau, constitueix un accident si un passatger sofreix una lesió.

D'acord amb el TJUE, del tenor de l'article 17.1 CM⁵⁶ es desprèn que, perquè generi la responsabilitat de la companyia aèria, l'esdeveniment que ha causat la mort o la lesió corporal del passatger ha de qualificar-se d'accident (par. 32 STJUE), i s'entén com a tal un esdeveniment involuntari, perjudicial i imprevist (par. 33 STJUE).

Així doncs, s'ha de dirimir si la imprevisibilitat necessària perquè un esdeveniment pugui ser considerat accident en el sentit de l'article 17.1 CM, s'ha de fer tenint en compte la perspectiva del passatger afectat o, més aviat, el rang de funcionament normal de l'aeronau a bord de la qual es va produir aquest esdeveniment.

El Tribunal afirma, en aquest sentit, que una interpretació basada en la perspectiva de cada passatger, atès que les perspectives i les expectatives poden variar d'un passatger a un altre, podria conduir a un resultat paradoxal, ja que un mateix esdeveniment podria arribar a ser qualificat d'imprevist i, per tant, d'accident per determinats passatgers, però no pas per altres (par. 35 STJUE), cosa que ampliaria, en certa manera, aquest concepte de manera no raonable en perjudici de les companyies aèries (par. 36 STJUE). I, doncs, aquesta interpretació seria contrària a la preservació de l'equilibri d'interessos equitatiu considerat en el paràgraf cinquè del preàmbul del Conveni de Montreal.

Així, el Tribunal considera més adient recórrer a criteris d'objectivitat manifesta a l'hora d'atribuir certa imprevisibilitat a un esdeveniment. I atès que, d'acord amb el punt 1*b* de l'annex IV del Reglament 216/2008, tot vol s'ha d'efectuar seguint els procediments operatius especificats en el manual de vol, acaba per afirmar que un aterratge que no sobrepassi els límits establerts pels procediments aplicables a l'aeronau de què es tracta, incloent-hi les toleràncies i els marges previstos en relació amb els factors de rendiment que afecten de manera significativa l'aterratge, i que es desenvolupi d'acord amb aquests procediments i tenint en compte les regles de l'art i les millors pràctiques en l'àmbit de l'operació d'aeronaus, no es pot considerar imprevist (par. 40 STJUE).

Així doncs, l'article 17.1 CM s'ha d'interpretar en el sentit que, tot i que la duresa de l'aterratge ocasioni lesions als passatgers, aquest no es pot considerar accident si no hi ha mala praxi per part del pilot i es desenvolupa dintre dels marges i límits operatius de l'aeronau (par. 43 STJUE).

56. L'article 17.1 CM indica que el transportista és responsable del dany causat en cas de mort o lesió corporal d'un passatger si l'accident que va causar la mort o la lesió es va produir a bord de l'aeronau o durant qualsevol de les operacions d'embarcament o desembarcament.

14. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA SISENA) DE 10 DE JUNY DE 2021, SOBRE L'OBLIGACIÓ DEL PRESTAMISTA DE COMPROVAR LA SOLVÈNCIA DEL CONSUMIDOR⁵⁷

En el context d'un litigi relatiu al pagament d'un crèdit derivat d'un contracte de crèdit al consum en el qual l'entitat prestatària no va verificar, abans de la celebració del contracte, ni la situació patrimonial del consumidor ni l'import dels deutes concrets per aquest, el TJUE ha de dirimir si la imposició d'una multa⁵⁸ és una mesura adequada i suficient per a compensar l'obligació d'avaluar la solvència del consumidor prevista en l'article 8.1⁵⁹ de la Directiva 2008/48.⁶⁰ Així doncs, el TJUE ha d'interpretar, essencialment, si l'article 23 de la directiva esmentada implica que l'examen del caràcter efectiu, proporcional i dissuasiu de les sancions considerades en el dret nacional en compliment del mandat inserit en l'article 8.1 de la mateixa Directiva, s'ha de fer tenint en compte, únicament, la disposició del dret nacional adoptada específicament (par. 27 STJUE) o bé el conjunt de normes jurídiques disponibles i aplicables.

El Tribunal resol la qüestió prenent com a base dues premisses. La primera és que de l'article 8.1 de la Directiva 2008/48 es desprèn l'obligació del prestador d'avaluar la solvència del consumidor. Aquesta obligació té com a objectiu responsabilitzar el prestador de la concessió de crèdit a consumidors insolvents (par. 28 STJUE) i, per tant, atès que té per objecte protegir els consumidors davant els riscos de sobreendeutament i insolvència, revesteix una importància fonamental (par. 29 STJUE).

La segona premissa és que la transposició d'una directiva no exigeix necessàriament una acció legislativa en cada estat membre. En particular, el TJUE afirma, d'acord amb la seva jurisprudència, que l'existència de principis o de normes generals pot fer supèrflua la transposició mitjançant mesures legals o reglamentàries addicionals específiques, sempre que aquestes normes o principis garanteixin efectivament l'aplicació plena d'aquesta directiva i que, en cas que la disposició controvertida d'aquesta directiva tingui per objecte crear drets per als particulars, la situació jurídica que es desprengui d'aquests principis sigui prou precisa i clara, i que els beneficiaris estiguin en condicions de conèixer la totalitat dels seus drets i, si escau, d'invocar-los

57. STJUE (Sala Sisenà) de 10 de juny de 2021, assumpte C-303/20, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), SA contra K. M.

58. En referència a l'article 138c, apartat 1[a], de la *Ustawa - Kodeks Wykroczeń* polonesa (Llei per la qual s'aprova el Codi de delictes lleus), de 20 de maig de 1971 (en endavant, Codi de delictes lleus).

59. L'article 8.1 de la Directiva 2008/48/CE estableix que els estats membres han de vetllar perquè, abans que se celebri el contracte de crèdit, el prestador avaluï la solvència del consumidor basant-se en una informació suficient facilitada, si escau, pel consumidor i, quan sigui procedent, en la consulta de la base de dades pertinent.

60. Directiva 2008/48/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'abril de 2008, p. 66-92.

davant els òrgans jurisdiccionals nacionals (par. 34 STJUE). El TJUE també recorda que, de fet, l'article 288.3 del Tractat Fundacional de la Unió Europea (TFUE) assenyala que, si bé una directiva obliga l'estat membre pel que fa al resultat que s'ha d'aconseguir, deixa a les autoritats nacionals l'elecció de la forma i dels mitjans per a assolir-lo (par. 33 STJUE).

Així doncs, el TJUE indica, finalment, que l'article 23 de la Directiva 2008/48/CE s'ha d'interpretar en el sentit que l'examen del caràcter efectiu, proporcionat i dissuasiu de les sancions previstes en aquesta disposició, en particular en cas d'incompliment de l'obligació d'examinar la solvència del consumidor establerta en l'article 8 de la directiva esmentada, s'ha d'efectuar tenint en compte, de conformitat amb l'article 288.3 TFUE, no només la disposició adoptada específicament en el dret nacional per a transposar aquesta directiva, sinó també totes les disposicions d'aquest dret, interpretades, en la mesura que es pugui, tenint en compte la lletra i els objectius de la mateixa Directiva, de manera que aquestes sancions compleixin les exigències establertes en el seu article 23 (par. 46 STJUE).